

Dino Buzzati

Ngọn tháp Eiffel

(Truyện giả tưởng của Dino Buzzati)

Cái thời tôi làm việc xây cất tháp Eiffel là một thời đẹp. Và tôi đã không cảm nhận được rằng lúc ấy tôi đang có hạnh phúc.

Công trình xây dựng tháp Eiffel là một điều vĩ đại và thật tuyệt vời. Giờ đây, các bạn không thể hiểu được điều ấy nữa. Tháp Eiffel từ nay không còn có gì giống như ngày xưa nữa. Bắt đầu là kích thước. Tháp như đã bị rút nhỏ lại. Tôi mà khi nào đi ngang qua phía dưới, tôi hay ngước mắt lên và nhìn. Nhưng tôi khó mà nhận ra được cái thế giới mà tôi đã sống những ngày đẹp nhất trong đời. Các du khách bước vào thang máy, leo lên tầng nhất, trèo lên tầng nhì, reo thảng thốt, cười, chụp ảnh, với những cuộn phim màu. Tội nghiệp... họ không biết, họ chẳng có thể bao giờ biết được.

Ngày nay người ta đọc trong các sách hướng dẫn du lịch rằng tháp Eiffel cao ba trăm thước, cộng thêm vào ngọn ăng-ten viễn thông hai mươi thước. Đó cũng là điều mà các báo thời đó đăng tải, trước khi công trình xây cất bắt đầu. Và ba trăm thước cũng đã là một sự điên rồ đối với công chúng.

Xì, ba trăm thước. Tôi lúc đó đang làm tại công trường Rungis, gần Neuilly. Tôi là một công nhân cơ khí giỏi. Một buổi chiều, trên đường về nhà, một người đàn ông đội mũ cao thành, lối bốn mươi tuổi chặn tôi lại.

- Có phải ông là André Lejeune không ?

- Vâng, chính tôi, thế còn ông là ai ?

- Tôi là kỹ sư Gustave Eiffel và tôi muốn đề nghị với ông một chuyện.
Nhưng trước tiên, tôi cần phải cho ông xem cái này. Xe tôi đậu đây này.

Tôi trèo lên xe của viên kỹ sư, ông ta đưa tôi tới một nhà kho rộng lớn nằm trên một bãi đất trống ở vòng đai thành phố. Ở đây có khoảng ba mươi người trẻ tuổi đang cặm cụi im lặng ngồi làm việc trước những bàn vẽ to lớn và không buồn ngẩng mặt lên ném một cái nhìn về phía chúng tôi.

Viên kỹ sư dẫn tôi đến cuối phòng. Nơi đó, một tấm bảng cao hai thước được kê sát tường và trên bảng có vẽ hình một cái tháp.

- Tôi xây dựng cho Paris, cho nước Pháp, cho cả thế giới, cái tháp mà ông thấy đó. Bằng sắt. Đó sẽ là ngọn tháp cao nhất trần gian.

- Cao bao nhiêu ? tôi hỏi.

- Đồ án chính thức dự trù một chiều cao ba trăm thước. Nhưng đây là con số mà tôi đã thỏa thuận với chính quyền, để khỏi làm họ kinh hoàng. Thật sự ra sẽ cao hơn rất nhiều.

- Bốn trăm à ?

- Cậu trẻ ơi, cứ tin tôi đi, hiện tại tôi không thể nói gì cho cậu. Chúng ta

đừng vội hăng tiết lắm. Nhưng đúng là một công trình tuyệt diệu và một sự vinh hạnh dù chỉ được tham gia. Tôi đích thân đến tìm ông vì nghe nói ông là một thợ máy tuyệt hảo. Lương tháng ông bao nhiêu tại Runtiron ?

Tôi cho ông ta biết số lương của tôi.

- Nếu anh đến làm việc cho tôi, viên kỹ sư đột ngột thay đổi lối xưng hô thân mật, anh sẽ lãnh gấp ba lần nhiều hơn.

Tôi nhận lời.

Nhưng viên kỹ sư hạ giọng nói thêm :

- Tôi quên mất một chi tiết, anh bạn André thân ạ. Tôi rất muốn anh cộng tác với chúng tôi, nhưng trước tiên anh phải hứa với tôi điều này.

- Tôi hy vọng rằng đó không phải là một điều đụng chạm đến danh dự, tôi nói mò, trong lòng hơi chao động bởi vẻ bí ẩn của ông ta.

- Giữ bí mật, ông ta nói.

- Bí mật gì ?

- Anh có thể hứa danh dự với tôi rằng anh sẽ không nói với ai, ngay cả những người thân của anh, về việc làm của chúng ta ? Không kể với bất cứ một ai về những gì anh sẽ làm và anh sẽ làm như thế nào công việc ấy ? Không tiết lộ những con số, những kích thước, những dữ kiện ? Hãy suy

nghĩ kỹ càng, hãy suy nghĩ về điều này trước khi ký kết nơi đây. Bởi vì một ngày nào đó có thể sự bí mật này sẽ đè nặng trên vai anh.

Ông ta đưa tôi một mẫu đơn in sẵn, với tờ giao kèo việc làm mà trong đó có ghi điều cam kết giữ bí mật. Tôi hạ bút ký.

Công trường bao gồm cả những hàng trăm công nhân, có thể lên đến vài nghìn người. Chẳng những tôi không bao giờ quen biết hết tất cả mà tôi lại càng không thấy mặt tất cả mọi người vì chúng tôi làm việc theo từng ê – kíp, không tiếp nối nhau và trọn ba ngày đêm liền.

Sau khi nền móng đã được xây, chúng tôi, những tay thợ cơ khí bắt đầu ráp dựng những trụ sắt. Giữa chúng tôi, ngay từ đầu, ít có lời trao đổi, có lẽ vì lời thề nguyện. Tuy nhiên, với những gì tai nghe lượm lặt được, tôi hiểu ra rằng các bạn thợ thuyền của tôi đã nhận công việc làm này chỉ vì số tiền lương đặc biệt. Nói thật ra, không một ai tin rằng cái tháp sẽ được xây xong. Mọi người đều nghĩ rằng đây là một chuyện điên rồ, trên sức người.

Thế nhưng, sau khi bốn chiếc chân khổng lồ bằng sắt được cắm chặt trong đất, thì cái sườn sắt vươn cao lên thấy rõ. Phía bên kia của khu đất được rào kín, chung quanh công trường rộng lớn, những đám đông tụ tập ngày đêm, để nhìn ngắm chúng tôi đang thi đua trên cao, trông như những con côn trùng bé tí đang đua trên mạng nhện.

Các vòm hình vòng cung nơi bệ đã được hàn chặt, bốn cột sườn gần như nhô thẳng lên và sau đó vút lên không trung để rồi nhập lại thành một trụ càng lúc càng mảnh mai khi càng vươn lên cao. Vào tháng thứ tám, chúng tôi đã

lên đến độ cao 100 và tất cả công nhân viên được đãi một châu tiệc trong một quán ăn bên bờ sông Seine.

Tôi không còn nghe thấy những lời than van tuyệt vọng nữa. Ngược lại, một niềm hứng khởi kỳ lạ xâm chiếm lấy những người thợ, những ông xếp ê – kíp, những chuyên viên kỹ thuật, những viên kỹ sư, tựa như chúng tôi đang sắp đứng trước một biến cố hi hữu. Một buổi sáng, vào những ngày đầu tháng mười, chúng tôi bị chìm đắm trong màn sương mù.

Chúng tôi cứ ngỡ rằng một lớp mây thấp đang đọng trên nền trời Paris, nhưng không phải thế. Hầu hết những nơi chung quanh không khí vẫn trong lành.

- Ê ! nhìn tí xiu cái ống kia kìa

Claude Gallumet nói với tôi. Anh ta là một trong những tên thợ nhỏ con nhất và tháo vát nhất trong nhóm của tôi. Anh đã trở thành bạn thân của tôi. Từ một cái ống to bằng nhựa gắn vào cái sườn sắt, một luồng khói trắng phun ra. Có tất cả bốn ống, mỗi ống ở một góc tháp. Từ đó tuôn ra những cụm khói dày đặc dần dần tụ lại thành một đám mây lơ lửng, không lên không xuống, và dưới cánh dù bông to ấy, bọn chúng tôi tiếp tục làm việc. Mà tại sao thế ? Vì sự bí mật đó ư ?

Chúng tôi được các nhà thầu xây cất khoán đãi một châu tiệc khác khi chúng tôi đạt đến độ cao 200, và ngay cả báo chí cũng nói đến. Nhưng chung quanh công trường không còn đám đông đứng xem nữa, cái mũ sương mù kỳ cục ấy hoàn toàn che dấu chúng tôi khỏi tầm mắt nhìn của họ. Và báo chí

khen ngợi cái mẹo ấy : sự cô đọng của hơi nước – họ giải thích như thế - khiến các thợ xây cất những toà kiến trúc cao ngất trong không gian không chú ý đến cái vực thẳm phía dưới họ ; và điều đó giúp họ tránh được sự chóng mặt. Bậy thật : trước hết bởi vì chúng tôi hoàn toàn đã quen với cái trống không ; và ngay cả khi bị chóng mặt, chúng tôi sẽ không gặp tai họa gì vì mỗi người chúng tôi đều mang một sợi dây nịt da chắc nịch được nối dần vào một sợi dây cột vào những thanh sườn sắt xung quanh.

250, 280, 300... hai năm đã trôi qua. Chúng tôi đến giai đoạn cuối của cuộc phiêu lưu chẳng ? Một buổi chiều chúng tôi được triệu tập dưới cái vòm lớn hình chữ thập dưới chân tháp và ông kỹ sư Eiffel nói chuyện với chúng tôi. Sự ký kết của chúng tôi – ông ta lên tiếng – đã đến ngày mãn hạn, chúng tôi đã chứng tỏ sự bền chí, sự gan dạ, sự can đảm của mình và hăng sẽ cho chúng tôi một khoản tiền thưởng đặc biệt. Ai muốn nghỉ việc thì cứ đi. Nhưng ông ta, kỹ sư Eiffel, hy vọng rằng sẽ có những người tự nguyện sẵn sàng tiếp tục. Tiếp tục việc gì ? Ông kỹ sư không thể giải thích cho chúng tôi được, chỉ xin chúng tôi hãy tin tưởng nơi ông ta, điều đó rất đáng làm.

Cũng như nhiều người khác, tôi ở lại. Và thế là trở thành một sự thông đồng điên rồ giữa chúng tôi mà không một người ngoại cuộc nào nghi ngờ gì cả bởi lẽ mỗi người trong chúng tôi hơn bao giờ hết giữ sự trung thành đối với việc bí mật kia.

Và chính thế mà vào độ cao 300, thay vì bắt đầu thiết lập chiếc sườn cho đỉnh úp trên cùng, chúng tôi lại dựng thêm những cột trụ mới bằng thép chồng chất lên nhau hướng về vòm trời cao hun hút. Thở chồng thở, sắt chồng sắt, kèo chồng kèo, và những đỉnh ốc và những nhát búa bở, vùng

mây vang rền âm thanh như một thùng đàn. Riêng chúng tôi, chúng tôi ở tận bảy tầng mây.

Cho đến lúc mà, cứ mãi miết trèo lên cao, chúng tôi trôi ra khỏi vùng mây nằm tụt lại phía bên dưới chúng tôi, và người dân Paris vẫn tiếp tục không nhìn thấy chúng tôi vì cái tấm chắn bằng hơi nước kia, nhưng thật sự chúng tôi liệng trên không trung tinh khiết và trong sáng của những đỉnh cao. Và vào những buổi sáng có gió chúng tôi trông thấy tận xa xa dãy núi Alpes phủ tuyết.

Từ nay chúng tôi ở trên một độ thật cao mà sự di chuyển lên và xuống của những tay thợ chiếm hơn một nửa giờ làm việc. Vào thời đó chưa có thang máy. Từng ngày một thời gian làm việc hữu hiệu càng vơi dần đi. Đã sắp đến lúc mà, khi vừa lên đến đỉnh, chúng tôi lại phải chuẩn bị đi xuống. Và cái tháp ngừng cao thêm nữa, dù chỉ một thước thôi.

Thế là được đưa ra quyết định dựng trên cao , cho chúng tôi, giữa những giàn sắt, những túp lều gỗ, như những tổ chim, mà người ta sẽ không nhìn thấy từ thành phố bởi lẽ những căn nhà này sẽ được che bởi lớp mây mù nhân tạo. Chúng tôi ngủ trên đó, ăn trên đó, và khi chiều xuống chúng tôi chơi bài nếu không buồn cất tiếng ca vang những bài xướng lừng danh về các ảo tưởng và thắng lợi. Chúng tôi thay phiên nhau xuống phố và chỉ vào những ngày lễ lộc.

Và thế rồi từ đó chúng tôi bắt đầu nghi ngờ sự thật tuyệt vời này và hiểu dần dần lý do của sự bí mật. Chúng tôi không còn có cảm tưởng rằng mình là những người thợ máy nữa, mà chính thị là những người tiên phong, những

nhà thám hiểm, chúng tôi là những vị anh hùng, những bậc thánh. Dần dần chúng tôi ý thức ra rằng công trình xây dựng tháp Eiffel sẽ vĩnh viễn không bao giờ chấm dứt, giờ đây chúng tôi mới tự giải thích được vì sao ông kỹ sư đã đòi hỏi cái bệ quá khổ như thế và bốn cái chân sắt khổng lồ ấy hoàn toàn quá mức. Việc xây dựng sẽ không bao giờ ngưng và cho đến cuối thời tháp Eiffel sẽ tiếp tục vươn lên trời, vượt qua những tầng mây, những bão bùng, những chóp đỉnh của Hi Mã Lạp Sơn. Ngày nào mà Chúa còn cho chúng tôi sức lực thì chúng tôi vẫn còn tiếp tục vắn xiết đỉnh ốc ráp dính các trụ thép vào nhau, càng lúc càng cao thêm lên, và sau chúng tôi các con cháu chúng tôi sẽ tiếp nối công việc, và không một ai trong cái thành phố Paris bẹp dí này sẽ biết một điều gì cả, cái thế giới đáng thương này sẽ chẳng ngờ vực gì cả.

Cố nhiên, phía dưới, không sớm thì muộn họ sẽ mất kiên nhẫn, sẽ có những sự phản đối và những cuộc chất vấn tại Nghị Viện, vì lý do gì mà chúng nó vẫn chưa hoàn tất xong cái tháp vô tích sự ấy ? Ba trăm thước theo dự tính đã đạt xong từ đây, thế thì còn chờ gì nữa đề mà không xây đỉnh tháp ? Nhưng chúng tôi sẽ tìm ra cớ, chắc chắn là chúng tôi sẽ cài được trước người của chúng tôi tại Nghị Viện hoặc trong các Bộ, chúng tôi sẽ thành công trong kế hoạch làm cho sự việc bị đình trệ lại, người ta sẽ đành chịu, và riêng bọn chúng tôi sẽ mãi mãi lên cao hơn nữa trên trời, một chón lưu đầy tuyệt vời.

Bên dưới, dưới vùng mây trắng, một loạt súng nổ rền vang. Chúng tôi xuống một đoạn đường khá dài, chúng tôi đi xuyên qua đám mây, đến chỗ tận cùng thấp nhất của lớp sa mù, chúng tôi nhào người ra nhìn về phía công trường qua ống viễn kính, những lực lượng cảnh sát, những đội hiến binh, những

đoàn vệ binh cộng hòa đang tiến tới. Ở đây có nào các đại đội, các tiểu đoàn, các đội quân, quý tha ma bắt chúng nó đi cho rồi !

Họ đưa đến chúng tôi một sứ giả của Nghị Viện : hãy hàng đầu và đi xuống ngay.Ồ bọn chó đẻ ! Quyết định tối hậu trong vòng sáu giờ, sau đó, họ sẽ nổ súng với những nòng súng trường, súng liên thanh, đại bác hạng nhẹ, cái đó cũng khá tốt cho bọn mi đây, đồ con hoang.

Một tên phản đồ bản thiêu đã phản bội chúng tôi. Người con trai của ông kỹ sư Eiffel, bởi lẽ ông cụ đã qua đời và đã được chôn cất từ lâu, mặt mày xanh như một tàu lá chuối. Làm sao chúng ta có thể chống đỡ được đây ? Nghĩ đến gia đình họ hàng thân thương, chúng tôi đành quy hàng.

Họ tháo gỡ bài thơ mà chúng tôi đã nâng cao lên tận mây xanh, họ chặt đứt mũi tên ở ba trăm thước cao, tại đó họ cắm ngay trước mắt chúng tôi cái thứ mũ úp dị hình thật sự tồi tệ mà bạn còn trông thấy cho đến ngày nay.

Vùng mây che dấu chúng tôi trước kia không còn nữa, họ còn kiện cáo lên toà đại hình bên sông Seine, vì cái đám mây ấy. Cái tháp bị thui chột được quét trơn lên một lớp sơn bóng màu xám, những lá cờ dài được treo lòng thòng phát phơ trong nắng, hôm nay là ngày lễ khai trương.

Vị Tổng Thống đến nơi, trang phục trong chiếc áo vét đuôi dài và chiếc mũ cao thành, trong cỗ xe hoàng cung mui gấp được kéo bởi bốn con ngựa. Như những lưỡi lê, các hồi kèn lệnh của đội kèn đồng bay vút trong ánh sáng. Các khán đài danh dự tươi sáng lộng lẫy với các quan khách phu nhân y trang cầu kỳ sang trọng. Vị Tổng Thống duyệt binh hàng ngũ phân đội thiết

giáp. Những người bán huy hiệu và các phù hiệu mũ đi qua lại trong đám đông. Nắng, những nụ cười, sự thoải mái, sự trang trọng. Từ phía bên kia vòng rào cản, lạc lõng trong đám đông người cùng khổ, bọn chúng tôi, những người thợ già nua mệt mỏi của cái tháp, chúng tôi lặng nhìn nhau, và những giọt nước mắt chảy xuống hàm râu bạc xám của chúng tôi. Chao ôi ! tuổi thanh xuân ...

(Antony, dịch vào những ngày đầu hạ 2006.)

03.07.2006

Đức Lâm